

Roheline HÄÄDEMEESTE

Nr.1

Jaanuar 2007

Milleks hääletada Erakond Eesti Rohelised poolt?

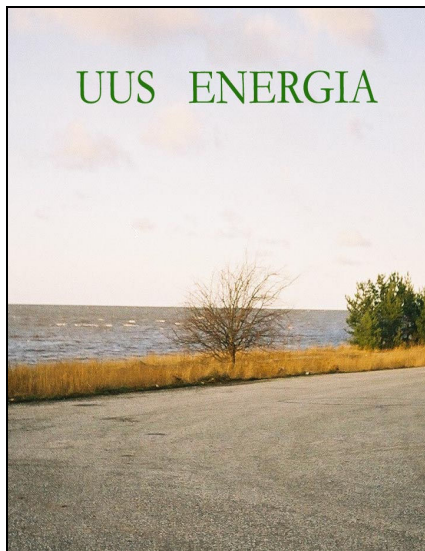
Eks ikka selleks, et Maa jääks ka lastelastele. Puhast õhku ja vett pole kord maha müüduna võimalik tagasi osta. Õhuta lämbub inimene viie minutiga, veeta sureb janusse viie päevaga, rahata elab mõni terve elu. Seega ei saa rahaliste kaalutlustega õhu ja vee reostamist õigustada. Seni võimul olnud erakondade poliitika kipub seda ilmselget tõsiasja ignoreerima.

Ressursside raiskamisele ja looduse reostamisele ei saa olla seega mingit õigustust. Igähele peab olema tegelik õigus oma tervise ja vara kaitsele saastamise eest. Taastuvaid ressursse kasutagem üldjuhul taastumise piires, taastumatuid jätkugu piltlikult öeldes vähemalt 1000 aastaks. Elu mimeseksis on selle säilimise eeldus, mitte rikka ühiskonna eralõbu, nagu vahel püütakse väita. Eesti riik peab senisest rohkem kaitsma oma looduse mitmekesisust. Neid lihtsaid põhimõtteid pole senised võimuerakonnad piisavalt mõistnud, seetõttu valibki tulevikule mõtleb inimene rohelist.

Energeetikas on eesmärgiks energiaravustuse pikaajaline sõltumatus ja julgeolek. Rohelised ei kavatse jätta inimesi külma ja pimedasse: soojust ja valgust on võimalik toota senisest hoopis vähem saastades. Põlevkivi ja teiste fossiilkütuste kasutamist tuleb järk-järgult vähendada. Eesti ei vaja tuumaenergeetikat. Fossiilsete kütuste ja tuumaenergeetika kasutamiseks praegu kavandatavad vahendid tuleb suunata taastuvenergeetikasse ja energiasäästu. Kunstlikud tõkked taastuvenergia arenguks tuleb kaotada. Riiklik energeetika arengukava tuleb muuta säästvat arengut toetavaks, milleks tuleb koostada energiasäästu ja taastuvenergeetika sihtprogrammid ning taastuvenergeetika teemaplaneering.

Transpordi ja side valdkonnas tuleb lõpetada autode eelistamine teistele transpordiliikidele. Jalgrattur on ka inimene – tuleb tagada ohutu jalgrattaliiklus. Ühistrasportikasutus tuleb muuta autosõidust odavamaks ja mugavamaks. Autoteedele kuluvad vahendid tuleb vähemalt osaliselt suunata kergliikluse ja ühistranspordi arendamisele. Inimeste liikumisvajaduste vähendamiseks tuleb investeerida kvaliteetse side kättesaadavuse parandamisse.

Põllumajanduspoliitika eesmärgiks on toidujulgeoleku suurendamine. Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika vahendite kasutamisel tuleb lõpetada ääremaade talunike diskrimineerimine. Põllumajandustoetused tuleb suunata põllumajanduse säästva arengu toetuseks: muuta mahepõllundus

konkurentsivõimeliseks ning säilitada põllumajandusega seotud looduslik mitmekesisus nagu pärandmaastikud ja põlistõud. Eesti rahva toitmiseks pole vaja saastada keskkonda väetiste ja pestitsiidide kasvavate kogustega ega risustada meie põlde GMOdega. Põllumajanduslik geneetiline mitmekesisus ei tohiks kuuluda patenteerimisele.

Mets on meie põline rikkus ning selle kasutamine meie majanduse loomulik osa, kuid seda peab jätkuma ka meie lastele ning metsaelustiku rikkus peab säiluma. Roheliste arvates peab metsast puidu saamine olema tasakaalus teiste metsa kasutamise viisidega.

Maksustada tuleb looduseraiskamist, mitte tööd. Õkomaksureformiga tuleb edasi liikuda, töstes samas tulumaksuvaba miinimumi. Eelarvestrateegiatega väljatöötamisel ja Euroopa Liidu rahaliste vahendite kasutamisel lähtugem säästva arengu vajadustest.

Planeeringute menetlemisel on vaja lõpetada "juriidiliselt korrektsete", kuid sisuliselt avalike huvidega vastuolus olevate võtete kasutamine. Tagada tuleb planeeringu-protsessi tegelik avatus.

Uutele ehitistele tuleb kehtestada piisavalt ranged keskkonnanõuded eelkõige energia ja ressursikasutuse osas, suurehitistele teha kohustuslikuks energia omatootmine.

Looduse kasutamise otsused tuleb teha konsensuslikult: kui näiteks mõni väidetav riiklik huvi maardla avamiseks on kohalikele elanikele vastuvõetamatu, ei tohi riik kohalikule rahvale vägisi kevandust kaela määrida.

Arengu suunamine säästvale arengule võtab aega, seega tuleb alustada kohe. Selleks, et see tõesti toimiks, saadame rohelist Riigikokku.

Aleksei Lotman

Erakond Eestimaa Rohelised
juhatuse liige

1970ndate aastate prestiižne Rooma Klubi ennustas keskkonna saastumise, rahvastiku suurenemise ja toiduainete tootmise kulgu järgnevateks aastateks. Arvutatud kõvera maksimum (st suurimaid ökoloogilisi muutusi) pidi saabuma ligikaudu aastal 2020. Kõigil juhtudel, mil oli tegemist heaolu kasvuga, lõppes arvatud tulevik katastroofiga. Positiivse tulemuse andis vaid kõver, millele vastas nulliga võrduv iive ja kõigi materjalide korduv kasutamine.

Kuivõrd tänaseks on aga meie planeedi jätkusuutlikkuse seadnud kahtluse alla kasvõi järgmised probleemid:

- kliimamuutused
- liikide elupaikade häving
- reostuse levik
- looduslike ressursside piirid

siis poleks nagu põhjust sellesse 30 aasta tagusesse hoiatavasse analüüsi üleolevalt ega muretult suhtuda.

Seda kummastavamad on meie "edueestlaste" vastutustundetud tuleviku-utoopiad (saada Euroopa Liidu uueks Šveitsiks, 15 aasta pärast kuuluda 5 rikkama Euroopa riigi hulka jne), seda enam, et juba praegu elame ökoloogiliselt üle oma jõu – kasvõi oma raiskava põlevkivienergeetikaga.

Me oleme kahaneva rahvaarvuga väike riik, üpris piiratud loodusvaradega. Oskus kasutada oma suurimat varandust – mõistust – teadmispõhise tootmise tarvis on kahjuks tänaseni pea olematu. See tähendab aga, et igasugune hüpe heaollu on saavutatav vaid siinsete looduslike ressursside veelgi intensiivsema kasutamise hinnaga. Selle tulemuseks saab olla üksnes elukõlbmatu keskkond koos sellest tulenevate traagiliste tagajärgedega.

Kuid kas sellist Eestimaad me siis tahamegi? Erakond Eestimaa Rohelised kutsub teid kõiki terve mõistuse juurde. Võtame aja maha ja vaatame oma tulevikule tõsiselt näkku, enne kui ei ole veel liiga hilja.

Häädemeeste rohelist on osa erakonnast, kes soovivad alustada dialoogi oma kodukandi rahvaga, et teadvustada kihelkondlik tulevik.

Meie juhtlause on

SÄÄSTVA JA ROHELISE EESTI EEST!

- kus öitseks õigete õnn
- kus hinnatakse tarkust ja teadmisi
- kus sööme oma leiba
- kus kasvavad terved lapsed
- kus on meie kodu

Õnnelikku alanud aastat!

Erakonna Eestimaa Rohelised Häädemeeste raku asutamine

17. detsembril 2006 a. algusega kell 14.15 toimus Häädemeeste raamatukogus EER Häädemeeste raku asutamiskoosolek. Milles seal räägiti ja mida otsustati, sellest annab ülevaate alljärgnev koosoleku protokoll.

1. Koosoleku juhatajaks valiti ühehäälselt Roheliste usaldusisik Tiit Merenäkk, protokollijaks Kerli Öismets. Kinnitati koosoleku päevakord.

2. Tiit Merenäkk: „Erakond Eestimaa Rohelised peab paradoksaalsel kombel jätkama sama võitlust, mida tegid okupatsiooniaegsed rohelised 1987. a. nn. fosforiidisõja ajal. Nüüdseks märksõnaks on aga mitte fosforiit, vaid põlevkivi. Eesti lühinägelike põlevkiviarimeeste surve tahetakse lähiaastatel hüppeliselt suurendada põlevkivi kaevandamist, et hakata sellest tootma ülikasulikku põlevkiviõli! Selle ettevõtmise hukatuslikud tagajärjed on võrreldavad fosforiidi tootmisega. Teine põhiprobleem meie noorele erakonnale on Eesti raiskava energeetika lõpetamine. Põlevkivienergeetika tehnoloogiliste vajakajäämist tõttu on see selgelt kahjulik. Häädemeeste valla probleemideks on Arumetsa saavitõustusega seonduv ja järjest hoogustuv elamuehitus rannikualale, mille tulemusena sulguvad tavakodanikele juurdepääsud ja vaated mererannale.”

3. a) Avalduste alusel kinnitati raku liikmeteks (lisaks juba olemasolevatele: Maia-Liisa Kasvandik, Eha Männe, Jaan Sooberg) Hannes Kietzer, Viu Jürgenson, Andreas Kalmet, Kerli Öismets ja Kersti Ristmäe.

b) Kuni Roheliste Suurkoguni jaanuaris 2007 kinnitati Häädemeeste raku volimeheks Roheliste usaldusisik Tiit Merenäkk.

c) Häädemeeste raku esindajaks Suurkogul valiti Maia-Liisa Kasvandik.

4. a) Arutati läbi ja kiideti heaks Tiit Merenäki 15. detsembril 2006 k.a. tehtud sissekanne Vanaveski detailplaneeringu avaliku esitluse dokumenti Kabli raamatukogus, kus ta nõuab detailplaneeringu viivitamatut peatamist. Nimetatud juhtumit jäävad Häädemeeste Rohelised tähelepanelikult jälgima.

b) Kinnitati oma ajalehe nimi - „Roheline Häädemeeste”. Selle toimetajaks kinnitati Maia-Liisa Kasvandik koos kohustusega anda välja esimene number jaanuarikuu esimesel nädalal. Ajaleht trükkida ökopaberile, trükiarvuga 1500. Toimetajal välja selgitada Pärnu odavaim trükkikoda.

c) Pöördatakse EER juhatuse poole palvega finantseerida ajalehe „Roheline Häädemeeste” väljaandmist, samuti oodatakse esimesse numbrisse saatesõnu Marek Strandbergilt ja Toomas Trapidolt.

5. Otsustati esitada Riigikogu valimisteks Pärnumaa piirkonna Roheliste nimekirja oma kandidaadina EER liige Pärnu-Jaagupist Urmas Lekk.

6. Suunduti lasteaed-raamatukogu õue ja istutati rõõmsalt Häädemeeste Roheliste raku loomise tähistamiseks kena vahtrapuu.

Olukord Eesti Vabariigis

Aineliselt elab Eesti Vabariigi elanikkond praegu paremini kui kunagi varem; tõi, kui mitte arvestada neid, kellel pole kunagi vedanud – ent neist räägitakse harva. Kasvab tarbekaupade hulk, avarduvad reisimise ja kõrvõimalike meelelahutuste võimalused, tuntakse elumõnudest rõõmu. Ent ikkagi valitseb ebakindlus. Kas see kõik on püsiv? Mõtlevaid inimesi teeb rahutuks poliitiline tegelikkus. Kuhu me läheme?

Demokraatia EV-s muutub meie silme all. Kuidas meid juhitakse? Kes meid juhib? Kust tulevad poliitikud? Milline on EV struktuur, mitte üksnes juriidilisest ja teoreetilisest vaatepunktist, vaid tegelikult? Milles seisnevad EV struktuuri muutused? Mulle näib, et üleminekus demokraatiast erakondade oligarhiale.

Küsimusele, kas meie riik on demokraatlik, vastatakse iseenesestmõistetavalt: jah, meil valitseb parlamendidemokraatia. Seda kinnitab ka põhiseadus. Aga kuidas see tegelikkuses välja näeb? Iga nelja aasta tagant valib rahvas Riigikogu. Isikute nimekirjad, keda erakonnad rahvale soovivad, on eelnevalt juba nende poolt ära valitud. Selles valimiskampaania esimeses faasis ei etenda otsustavat osa mitte rahvas, vaid erakondade juhtorganid. Kõik otsustab parteihierarhia ja -bürokratia.

Rahvale jääb järelikult väga piiratud valik talle erakondade poolt esitatud valimisnimekirjade vahel.

Erakonnad on rahvaorganid. Nad peaks loodama rahva poolt vaba initsiatiivi korras. Ent vaevalt võib väita, et EV-s leiab aset rahva poliitilise tahte formeerimine. Rahva enamik on sellest täiesti informeerimata. Erakonnad ei informeerii rahvast, ei õpeta teda mõtlema. Valimiskampaania ajal toimivad nad reklaamitehnika põhimõtete järgi. Erakondade tegevus lähtub nende gruppide ainelisest huvist, kelle häält tahetakse võita.

Erakondi võib vabalt moodustada. See on vaid formaalselt õige. Tegelikult on olemasolevate (esindus)erakondade surve nende organisatsioonide ja rahaliste vahendite kaudu nii tugev, et uute erakondade rajamiseks pole peaaegu mingeid võimalusi.

Tekib küsimus: milline mõju on üldse rahval? See on ülimal määral tühine. Isegi valimised pole tõelised, vaid kujutatavad endast parteiladviku poolt reguleeritavat küsitlust.

Muutub erakondade tähendus. Selle muutumise suund on järgmine: erakonnad olid mõeldud *rahva* organitena; rahvas pidi nende kaudu oma taht avaldama, ja vastupidi, erakonnad pidid teda poliitiliselt kasvatama. Kuid erakonnad muutusid *riigi* organeiks. Riik aga, olles seisuslik, valitseb omakorda oma alamate üle. Erakonnad, kes mitte mingil juhul ei oleks tohtinud kehastada riiki, end rahva elust lahti kiskuda, muutuvad ise riigiks. Riik – see on erakonnad. Riigi juhtimine on parteioliigarhia käes, kes usurpeerib riiki.

Rahvas ei saa poliitilisel elust referendumite näol osa võtta. Nimeliselt on rahvas suveräänne, kuid tal pole mingit mõju vasuõetavatele otsustele, kui mitte arvestada hääletamist valimistel, kus midagi ei otsustata, vaid üksnes tunnustatakse erakondade oligarhia olemasolu. Suured, eluliselt tähtsad probleemid ei jõua rahvani. Rahval tuleb kannatlikult taluda iga otsust, ja sageli rahvas isegi ei tea, mida ja kuidas otsustatakse.

Fakt, et erakonnad muutuvad ainsaks poliitiliseks jõuks, muudab nende olemust. Neid demoraliseerib olukord, kus puuduvad pingelised suhted teise jõuga.

Vastukaaluks võinuks olla president, kui ta oleks rahva poolt valitud ja võidaks sellega ka tohtu autoriteedi ning avaliku poliitilise mõju võimalused. Kuid igasuguse plebistsiidide kartusel heidab põhiseadus kõrvale ka taolise rahva poolt valimise ning koos sellega presidendi iseseisva võimu. Seetõttu võib ta praegu küll punuda poliitilisi intriige, ent mitte teostada iseseisvat poliitikat. Presidendi kõrvaldamine võitlustest poliitiliste otsuste ümber tagab erakondade erakordse võimu ja likvideerib pinevuse, ilma milleta kasvab poliitilise elu lämmatamise tendents ning kaob igasugune võimu enesepiiramine.

Erakondadele on vaja vastujõudu, ühelt poolt presidendi ja teisest küljest altpoolt, rahva hulgast poliitiliste ühenduste näol.

Üheks selle tunnuseks, et erakonnad riigi teenimise asemel haaravad ise riigis võimu, samastavad end riigiga, on nende riiklik finantseerimine EV-s. Erakonnad demonstreerivad sellega, et riigikassa on nende kassa, et sissetulekud maksudest on midagi säärest, mida nad võivad Riigikogu otsuse alusel käsutada mitte üksnes riigi, vaid ka omaenda huvides. Riigikogus esindatud erakondi finantserib riik, mis toob kahju neist subiidiumidest ilmajäetud ning alles moodustatavatele erakondadele. Valitsevad erakonnad kujunevad „õigete” poliitiliste vaadete etaloniks.

Riigikogu kui juhtiva võimu *osatahtsus* muutub kahemõtteliseks. Kord ta pretendeerib, ütleme, osa-võtule ametisse määramisega seotud küsimuste lahendamiseks, siis aga, nagu näib, keeldub jälle üha rohkem kontrollimisest. Parlamendipoolne kontroll pole nimetamisväärne. Komisjonide tegevus, kellel on järelevalve õigus, on ebaefektiivne. Tekitatakse kahju, skandaale ning tähtsaid ametialaseid küsimusi ei arutata nii, et valitsus oleks pideva kontrolli all ja saaks juhtnööre. Arutelud muutuvad sageli valitsuse vigade ühiseks kinnimätsimiseks. Kus kontroll muutub tõsiseks, seal pöördub parlamenditegelaste instinkt selle vastu.

Meil ei ole saanud areneda mitte mingisugune parlamendidemokraatia vaimus poliitiline opositsioon. Opositsioon on kas ainult „vastu” või püüab end sobitada teiste erakondadega, et sel teel valijate häält võita ja võimule tulla. Rahvas on jäänud täielikult ilma erakondade avalikust ideelisest võitlustest tulenevast poliitilisest kasvatusest. Seepärast kaldub enamus harjumuspärase korra säilitamisele, seda enam, et majanduslikus mõttes edenevad asjad hästi. Poliitika kui niisugune ning suur poliitika ja ühine saatus teel vabadusele ei jõua rahva teadvusse.

Demokraatliku opositsiooni mõte seisneb poliitilise elu elavdamises vaidluste ja kontrolli kaudu ning valmisolekus erinevatele eesmärkidele vaatamata võtta enda peale valitsuslik vastutus. Kui opositsioonil puuduvad omaene läbimõeldud ning rahvast köitvad eesmärgid ja teed, hakkab ta sarnanema valitsevate erakondadega. Lüüasaanud parteitegelaste jaoks ei eksisteeri enam tähtsad poliitikaküsimused, vaid üksnes see, kuidas ise valitsusse pääseda, juhtugu see siis kuidas tahes.

Kuna ei ole kujunenud välja ei loovat opositsiooni ega ühisel pinnal võitleva valitsuse ja opositsiooni ansambli, ilmneb suure koalitsiooni valitsuse moodustamise tendents. Kui asi läheb selleni, kaob autoritaarses, erakondade oligarhial rajanevas valitsuses täielikult näiline demokraatia ja vastustus valitsuse eest hakkavad kandma kõik, st mitte keegi. Need, kes tegutsevad säärest tendentsidest lähtudes, ei kujuta endale ette tagajärgi.

Aga tagajärjed on järgmised. Erakondi huvitavad ainult omad asjad. Neil on ühine huvi – ülemvõim. Kuidas seda teostatakse ja milleni see viib, jääb üha rohkem saladuseks. Puudub opositsioon ja kontroll. Sisemine võitlus samastub intriigidega. Puudub poliitiline kontseptsioon, sest eelistatakse mitte rahva riiklikke huve, vaid oligarhia enda omi.

Valimised toovad üksnes väikesi muutusi oligarhia moodustanud erakondade jõudude vahel. Iga nelja aasta tagant kordub üks ja sama: rahvas valis, rahvas võib lahkuda.

Nagu ikka parlamendidemokraatia puhul, eksisteerib asutuste laialdane eestkost. Kuivõrd see praegu juba mittepoliitilistele ametikohtadele laieneb, on statistiliselt võimatu kindlaks teha. Aga võib juhtuda, et kui linnahaigla arst tahab saada paarstiks, astub ta linnavalitsust juhtiva erakonna liikmeks.

Mitmeerakonnalise valitsuse puhul vajavad paljude elukutsete esindajad üha enam parteipileit, ükskõik millise erakonna oma. Erakond kannab nende eest hoolt. Kellel piletit pole, seda diskrimineeritakse. Erakonda kuulumine kujuneb isikliku karjääri tagamise tarvilikuks abinõuks.

Erakondade oligarhia pöördub vahetult rahvahulkade poole. Ta kasutab indiviidi vastu suure inimhulga anonüümsust. Enamusega teeb ta peaaegjalikult tegemist valimiste ajal, mil määratakse erakondade suhteline osa nende perekonnavalduses – riigis. Erakondade oligarhiat iseloomustab see, millistele instinktidele valimiseelses võitluses apelleeritakse.

Demokraatia tähendab rahva enesekasvatust ja informeerimist. Rahvas õpib mõtlema, ta teab, mis toimub, esitab arvamusi. Demokraatia aitab pidevalt rahvast valgustada.

Erakondade oligarhia, vastupidi, tähendab rahva alahindamist. Ta pooldab rahva informeerimatust. Las ta parem olla teadmatuses! Rahval pole tarvis teada oligarhia poolt seatud eesmärgid – kui sel need üldse olemas on. Selle asemel võib talle esitada õhutavaid fraase, üldisõnalisi väljendeid, ülespuhutud moraalinoõudumisi ja muud taolist. Rahvas on oma harjumuste, emotsioonide ja kontrollimata, juhuslike arvamuste mõjul pidevalt passiivne.

Erakondade oligarhia ei tunneta oma jultumust. Veelgi enam, ta nõuab enda, antud momendil peaministri, ministrite ja presidendi ametikohal olevate isikute austamist. Nad arutlevad: me oleme pühad, sest meid valis rahvas; kes solvab meid, see solvab rahvast. Tänu ametikohtadele kasutame meile ettenähtud võimu ja au!

Võimulolijad võivad endale kõike lubada: pidada üksteise vastu isiklikku viha, millele toovad ohvriks riigi huvid, punuda intriige ja demonstreerida oma alatust isegi poliitilistes kõnedes. Ja ikkagi peetakse neist lugu. Lühidalt, ühiskondlik teadvus kujutab meil endast sageli truualmlikkuse teadvust, ent mitte vaba kodaniku demokraatlikku teadvust.

Loominguliste jõudude diftsiiti varjatakse igati. Mitte tänu niivõrd oma mõistusele ja iseloomule, kuivõrd sidemetele, saavutavad inimesed elus midagi. Meil kutsutakse üles isiksuse arendamisele, kuid tehakse kõik selleks, et ta ei areneks ega saaks end ilmutada. Siit saab alguse jõuetus, elujõu puudumine, energia kas muudetakse lihtsaks tööks või raisatakse kasutult lobisemisele, nõudmistele, kirumisele.

Meie riigikord põhineb (kommunistlikul) hirmul rahva ees, rahva mitteusaldamisel. Rahva umbusaldus erakondade, valitsuse ja poliitikutegeldaste vastu aga ei ilmne küllalt efektiivselt.

Süü selle eest lasub igal üksikul ühiskonnaliikmel. Selles peitus meie õnnetuste põhjus ka enne 1933. ja 1939. aastat.

Millisteks inimesed saavad, selle määrab kasvatus perekonnas ja koolis, samuti enesekasvatust. Rahvaste saatust sõltub sellest, missugused on õpetajad, kes tulevad rahva keskelt, millisel määral rahvas austab oma õpetajaid, millises õhkkonnas, missuguses loomulikus olukorras mõõdu igapäevane elu. Meid kutsutakse üles hoolitsemise noorsoo hariduse eest. Poliitikutegeldaste tahavad noori kaasa tõmmata osavõtule poliitilisest elust. Koolidele eraldatakse summasid, mis on küll suured, ent eba piisavad.

Kõigi astmete õpetajate ees – algkoolide õpetajaid kuni ülikoolide õppejõududeni välja – seisab ülesanne. Need edasiantavasis teadmistes kord ja kindel süsteem, et need ärataksid huvi, oleksid vaimutoiduks, kujundaksid inimeste palet. Siis saab süstemaatiline töö õpilaste jaoks mõtte ega jää üksnes koormaks. Need vaimsed faktorid, kui neid kajastada raamatuis ja teostada praktikas, on tähtsamad kui kõik puhtmateriaalne. Ent eestlased pole nähtavasti ikka veel vabanenud kommunismiaegsest mõttelaadist.

Kui kaua veel me lepime sellega, suleme muretegevate faktide ees silmi, oleme vastutustundetud ja valelikud, kasutades ära soodsat situatsiooni meie tootev-tarbijalikus ühiskonnas?

Sest kui nii edasi läheb, tuleb meil ju jälle tragöödia üle elada, tõsi küll, teistsugune kui okupatsiooni ajal.

Inimkond on eksisteerinud kaheksada tuhat aastat ja võib-olla kauemgi. Ajaloos loendatakse kõigest kuut tuhandet aastat kõrget intellektuaalset loomingut ja katkematu traditsiooni. Ja nüüd oleme astunud tormiliste muutuste perioodi. Niisugust perioodi elab üle kogu inimkond. Hing jääb kinni, kui mõtled toimumatele sündmustele ja näed iseennast selles ajaloo veekeerises. Kuhu me läheme? Kas hukatuse või inimkonna ja inimkesisistentsi uue, praegu veel ähmase seisundi poole, arengu poole, mida on võimatu ette näha? Me ei tea seda. Tulevikuperspektiiv sarnaneb eesriidega kaetud pildile. Meie päevil pole midagi kindlat. Kõigest sellest hakkab kõhe.

Järeloõna

Kogu eelnev lugu pärineb ülihuviavast okupatsiooniastsest raamatust “Kuhu läheb Lääne-Saksamaa?” (Kirjastus “Eesti Raamat” 1970). Selle autoriks oli – raamatu kaanel olev tutvustuse järgi – nüüdisaja tuntuim saksa filosoof, Šveitsis elanud Baseli ülikooli professor Karl Jaspers (1883 – 1969).

Kuna juhuslikult kättesattunud raamatu sisu mõjus jahmatavalt eestlikult, asendasin siinses tekstis vaid sõnad *Lääne-Saksamaa, sakslane, fašism, parlament ja partei* vastavalt *Eesti Vabariigi, eestlase, kommunismi, Riigikogu ja erakonnaga*. Väljavõtted pärinevad raamatu lehekülgedelt 5–69. Raamatu originaal ilmus 1966.aastal Münchenis ja tekitas tolleaegses Saksa Föderatiivses Vabariigis täieliku sensatsiooni. 85-aastane maailmakuulus filosoof andis ootamatult hävitava hinnangu kogu Lääne-Saksamaa valitsevale eliidile...

Usun, et samasuguse huvi ja äratundmisrõõmuga loevad Karl Jaspersi mõtteid ka meie lehe lugejad – täna, 40 aastat hiljem!

Tiit Merenäkk
luuletaja ja filosoof

Eesti Rohelise Liikumise tekkeajast

Kevad tuli, 1988 aasta kevad ... Palju oli toimunud, palju oli toimumas. Künlakuu Tartu meeleavaldus sai võidu. Võidu hirmu ja lootusetuse üle, võidu punase karistussakkuse üle. Võidukalt oli lõppenud ka fosoforiidisõda ja oma sõnumi olid saatnud Hirvepark ning loomeliitide pleenum. Äsjasündinud Rahvarinne andis turmtuld Suurele Jagamatule, mille alusmüüre olid juba mõnda aega uuristanud dissidendid ja Muinsuskaitseelts. Käis Gorbatšovi perestroika ja muutus üha kahtlasemaks, et vallapänsnud Vabaduse Vaimu õnnestub sinna tagasi suruda ...

Üks lahinguratsu nimega Loodus aga ootas veel suurde tapluse toomist. Tõsi, oma karastuse oli ta kätte saanud juba fosforiidiväljadel. Peagi pärast Rahvarinde sündi nägi ilmavalgust Eesti Roheline Liikumine. Oma sünnihetkest peale tunnistas see ühendus end läbi ja lõhki poliitiliseks organisatsiooniks, kelle peamine tegevusvaldkond oli loodus ja selle mõistlik kasutamine. Tollane majanduslik-poliitiline olukord ise muutis looduskasutuse poliitiliseks fenomeniks – üle 90% meie majandusest allus otsejoones Moskvalle, meil endil polnud siin eriti midagi öelda. Kui tahtsid olla ise oma looduse peremees, pealegi hea peremees, siis pidid Moskva löa otsast lahti saama. See tähendas aga juba suurt poliitikat! Seda hakkas tegema ka Eesti Roheline Liikumine koos oma iseseisva kõrvalharu Tallinna Rohelise Liikumisega.

Linnade ja tööstuspiirkondade tapvalt saastunud õhk, reostunud põhja- ja pinnavesi, paljude loodusvarade hukatuslik kasutamine – kõik see andis põhjust nimetada suurt osa Eestist rüvetatud kauniks maaks. Kõige selle vastu asuski tegutsema ERL – Eesti Roheline Liikumine. Tegutseti looduses, puhastades näiteks rannajoont piirivalve okstraadist ja muust militaarsest saastast. Tegutseti ka kirja- ja elava sõnaga – nii kodu- kui välismaal. Roheliste leitmotiiviks oli globaalselt mõelda ja lokaalselt tegutseda. Samas rõhutati Tallinna Rohelise Liikumise kärajatel üht tõsist ohtu – praegu on meil suhteliselt mugav tegutseda, sest suures halvas on süüdi Moskva. Kui aga saame ise oma maa peremeheks, siis suures soovis vaeusest välja rabeleda, võime ise osutada samuti halbadeks isandateks, looduse hävitajateks.

Roheline poliitiline lahinguratsu andis oma tõsise panuse meie iseseisvusliikumise ja keskkonnaküsimuste tähtsustamise ajavahemikus 1988 – 1991. Mitmetest tollastest rohelistest on saanud arvestatavad poliitikud küll kohalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil. Uus olukord põhjustas pungumist ka Rohelises Liikumises. Sündis erakond Eesti Rohelised, kes mõnda aega tegutsesid paralleelselt Rohelise Liikumisega. Seejärel liitusid Eesti Rohelised Eesti Keskerakonnaga. ERL aga tegutseb oma maa ja rahva huvides tänaseni, nüüd juba pea 19 aastat.

Äsjamoodustatud Erakond Eestimaa Rohelised seisab suure väljakutse ees – olla väga arvestatavaks jõuks kodumaa looduse säästval kasutamisel. Selle ülesande täitmine ei sõltu ainult tublidest rohelistest, vaid ka taustsüsteemist. Aga ka süsteemid on muudetavad ...

Rein Ratas

Tallinna Rohelise Liikumise kunagine esimees, Eesti Rohelise Liikumise kunagine esimees

Hea "Rohelise Häädemeeste" lugeja!

Meil on rõõm tõdeda, et elame Eesti kõige ilusamas, kõige rohelisemas piirkonnas. Meie loodus on õige mitmekesine. On tasast maad, on ka mägesid. Näiteks Eesti kõige magusam mägi – Suhkrumägi – on meil. Meil on jõgesid: Rannametsa, Häädemeeste, Lemmejõgi. Viimane on kindlasti Eesti kõige armsama nimega.

Järvi on mitukümmend. Neid on isegi niaplu, et enamikel pole isegi nime. Ainult Nigula rabajärvel on nimi – Järve. Aga need nimetud järved on ilusad isegi nii ilusad, et ühest sai isegi 1999 aastal ilusaima postmargi teha! Ja milline imeilus luitemaastik, mererand, mida jätkub ka lõunanaabritele lätlastele! Aga kuidas on lood inimestega? Kas ka need on kõige ilusamad, targemad, paremad? Siin peab ütleva, et on häid – muidu poleks koha nimeks Häädemeeste – aga on ka neid, kellel on ükskõik, kus elada, ükskõik, mis saab meie ilusast kodukohast pärast meid.

Nüüd vastus võimalikule küsimusele, milleks käesolev ajaleht? Meie ajalehe eesmärk on hoida ja kaitsa meie kodupaika nende eest, kellele on võõras roheline elulaad. Et selle ülesandega paremini toime tulla, kutsume ühinema Eestimaa Rohelise Erakonnaga.

Samas on meie ajaleht avataud kõikidele teistele, kellele on vastuvõetav meie säästev elulaad.

Sulev Kasvandik

Avalik arutelu Arumetsa savikarjääri tulevikust

Seoses Maxit Estonia AS maavara kaevandamise loaga KMIN-068 määratud mäeeraldise laiendamise taotluse menetlemise käigus ilmnunud probleemidega vestles Keskkonnaministeeriumi Keskkonnakorralduse ja -tehnoloogiaosakond ettevõtte esindajatega ja leiti, et parima võimaliku lahenduse väljatöötamiseks on mõistlik korraldada avalik arutelu. Arutelu toimub **16. jaanuar 2007. a kell 18.00 Häädemeeste Kekkoos (Kooli 10 Häädemeeste vald Pärnumaa).**

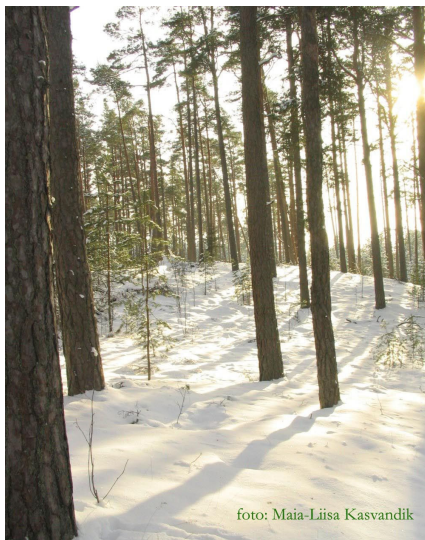

foto: Maia-Liisa Kasvandik

Meie saadikukandidaat URMAS LEKK

Sünniaeg ja -koht : 05.04.1960 Lääne-Viru maakond, Rakvere linn

Perekonnaseis : abielus , peres poeg ja tütar
Rahvus : eestlane

e-post : urmas.lekk@mail.ee

Haridus

- Keskkonnakaitse rakenduskursus; Leideni Ülikool (Holland), 1998
- Tartu Ülikool Bioloogia-Geograafia teaduskond 1980-85; bioloog , ökoloog , bioloogia ja keemia õpetaja
- Tallinna Tehnikagümnaasium 1972-78
- Tallinna 37. Keskkool 1967-72

Töökäik

- Pärnu Täiskasvanute Gümnaasium 2003 - ; bioloogia- ja geograafiaõpetaja
- Pärnumaa Keskkonnateenistus 1998-2003 , spetsialist (maavara ja looduskaitse)
- Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium , dir. asetäitja õp.alal, 1990-98
- Pärnu Vanalinna Põhikool , huvijuht , 1988-90
- Pärnu Ühisgümnaasium , õpetaja , 1985-88
- TÜ Zooloogia kateeder , assistent , 1984-85

Lisaandmed

- viimaste aastate jooksul olen läbinud mitmeid keskkonnakasvatuse ja loodushariduse, eripedagoogika (160 tundi; 4 AP), meeskonnatöö, läbirääkimiste ja konfliktisituatsioonide lahendamise, jt. koolitusi;
- koolitanud loodusmatkade osas Pärnu linna giide ja koostanud vastava õppematerjali(2005);
- olnud mitme keskkonnaalase loodusmatkade trükise (kaas)autor ,
- kaasautor Pärnumaa Aastaraamatute ja "Pärnu Postimehe" temaatiliste lehekülgede väljaandmisel;
- kirjutanud osasid „Pärnumaa looduse“ raamatusse (Pärnumaa Keskkonnateenistus,2007);
- raamatute „Rännates mööda Pärnumaad“ (2005) ja „Avastades Pärnumaa loodust/Discovering the Nature of Pärnu County“ autor (2006, 64 lk.);
- koolitanud algklasside, bioloogia- ja geograafiaõpetajaid KEA keskkonnakoolituse projekti raames;
- korraldanud rahvusvahelise BERNET projekti konverentsi Pärnus;
- läbi viinud hulgaliselt looduse õppematkasid õpilastele ja õpetajatele üle Eesti ja ka Venemaal;
- korraldanud mitmeid keskkonnaalaseid seminare (ranniku- ja veepäevad);
- juhendanud õpilaste uurimistöid (2001. a. II koht vabariigis + osalemine Rahvusvahelisel Keskkonnaprojektide Olümpiaadil Türgis);
- Õpetan nii bioloogiat, geograafiat kui ka keemiat. Pärnu linna bioloogiaõpetajate aineseksiooni esimees.
- Eesti Loodushariduse ja Eesti Terioloogia Seltsi liige,
- Eesti Bioloogiaõpetajate Ühingu liige.
- Pärnu Linnavolikogu liige 1989-1993 ja keskkonnakaitse komisjoni esimees.

Detsembrikuine uuring ennustab rohelist parlament

Eesti Päevalehe tellitud ja Turu-uuringute AS-i 30. novembrist 20. detsembrini korraldatud 782 vastajaga üle-eestilises küsitluses sisaldus esimest korda ka Erakonna Eestimaa Rohelised nimi. Alles tänavu 25. novembril asutatud erakonnale lubas valimistel oma hääle anda seitse protsenti vastanutest.

Roheliste üks liidreid Marek Strandberg ütles uuringut kommenteerides, et tulemused teevad talle heameelt. "Muidugi oluks kurb, kui toetus oluks kaks-kolm protsenti ehk alla viieprotsendise künnise. Aga see küsitlus näitab, et meie seatud siht saada uues riigikogus viis-kuus kohta on päris reaalne."

Strandbergi rõõmustas ka asjaolu, et rohelist ei võtnud toetust ära teistelt parteidelt. Tööpooled, võrreldes kuu varasemaga pole teiste erakondade toetusnumbrid oluliselt muutunud, küll aga on vähenenud nende vastajate hulk, kes pole mitte ühegi erakonna poolt või kes ei oska oma eelistust öelda.

"Isamaa ja sotsid on meid süüdistanud, et valimistel välja minnes võtame neilt hääli, et me ei ületa valimiskünnist ning kokkuvõttes toetame hoopis valimistel enim hääli saavat erakonda. Küsitlus näitab, et sel hirmul pole alust," märkis Strandberg.

Pressiteade

Tallinn, 2. jaanuar – Täna avalikustas Erakond Eestimaa Rohelised (EER) oma Riigikogu valimiskampaania põhilausungi UUS ENERGIA. Rohelised soovivad senisest rohkem võtta kasutusele taastuvaid energiaallikaid ning soosida igati energiasäästlikku eluviisi.

EERI juhatuse eestkõneleja Peeter Jalaka sõnul lähevad rohelistele valimistele vähemalt 101-liikmelise nimekirjaga.

"Nii oma valimiskampaanias kui edaspidi otsime koostööd kõikide erakondadega. Peame valimiskampaanias mõtetuks raharaiskamiseks nii väli- kui telereklaame, mis ühtekokku neelavad kuni 50 miljonit krooni! Rohelised püüavad oma sõnumeid edastada mõtestatud argumentide ja sisulise debati vahendusel peamiselt nii trükimeedias kui internetis," selgitas Jalaka.

EERI juhatuse eestkõneleja Maret Merisaare teatel on roheliste valimisinimekirjas hetkel ligi neljandik kandidaatidest naised.

"Roheliste kindel soov on tuua poliitikasse ja ühiskonna asjade otsustamisse rohkem naisi," kinnitas Merisaar.

EERI juhatuse eestkõneleja Marek Strandbergi kinnitusele keskenduvad rohelistele valimiskampaanias kolmele põhitemale.

"Esiteks looduse hoidmine. Täna raiskavad eestimaalased iga aasta 10 miljardi krooni eest looduse ressursse. Tuleb alustada laialdast üleminekut taastuvatele energiaallikatele.

Teiseks väärtustame tervet ja arukat rahvast. Soovime anda hüvitisi peredele, kes rajavad energiasäästlikke kodusid. Anname tervise edendamisele keske ja majanduslikult toetatud rolli. Teeme kõrg- ja erihariduse kõigile võimekaile kättesaadavaks.

Ning kolmandaks hakkame rakendama otsedemokraatiat. See tähendab, et seadustame omavalitsuste ja riigi tasemel rahvaalgatuslikud referendumid," ütles Strandberg.

"Roheline Häädemeeste"
trükiarv 1500
Trükikoda: Hansaprint
e-mail : rohelineleht@gmail.com
Toimetaja k.t : Tiit Merenäkk
ilmub kord kuus